

สรุปผลการวิจัยและข้อสรุปเสนอแนะ

การวิเคราะห์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลพระราชบัญญัติประถมศึกษาของประเทศไทย และประเมินผลงานการให้การศึกษาภาคบังคับแก่ประชากรในวัยเรียนของจังหวัดต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลเบื้องต้นซึ่งรวบรวมจากรายงานสถิติสามะโนประชากรและเคหะ ค.ศ. 1980 มาวิเคราะห์หาตัวชี้ที่สำคัญ 3 ค่าคือ เรโซการเข้าเรียน เรโซการมาเรียนและเรโซประสิทธิภาพทางการศึกษาทั้งระดับประเทศ ภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ แล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ของ สุภาพร กิตติการอำพล ซึ่งวิเคราะห์สถิติการเข้าเรียนของประชากรไทยปีสามะโนประชากร 1970 และยึดเป็นปีฐานในการวิเคราะห์ค่าร้อยละสัมพัทธ์ ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1. การเข้าเรียนของประชากร

1.1 สถิติการศึกษาจากสามะโนประชากร 1980 พบว่าประชากรส่วนใหญ่เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 เมื่ออายุ 7 ปี ส่วนสามะโนประชากร 1960 และ 1970 มีค่า 8 ปี และ 7 ปี ตามลำดับ แสดงว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอายุของประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ลดลงตามแนวโน้มที่ควรจะเป็นคือ 6 ปี

1.2 อายุเฉลี่ยของประชากรที่เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 มีค่าเป็น 7.48 ปี (เนื่องจากอายุนี้มีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ จึงสรุปได้ว่าเป็น 8 ปี) ส่วนสามะโนประชากร 1960 และ 1970 มีค่าเป็น 7.64 ปี (8 ปี) และ 6.86 ปี (7 ปี) ตามลำดับ แสดงว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอายุเฉลี่ยของประชากรไม่ได้ลดลง ประชากรส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 เข้าที่สูดมีอายุ 14 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับผลวิเคราะห์สถิติปีสามะโนประชากร 1960 และ 1970 ซึ่งมีอายุ 13 ปี และ 14 ปี ตามลำดับ พบว่าประชากรไม่ได้เข้าเรียนเร็วขึ้น ตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น คือเพียงเบนลู่สูงกว่าอายุ 6 ปี เพียงเล็กน้อย และค่าร้อยละของประชากรทั้งหมดที่ได้รับการศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกหมวดอายุ

1.3 การเข้าเรียนของประชากรย้อนหลังไป 31 ปี จากรุ่น ค.ศ. 1974 เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมทุกปี รุ่นปี ค.ศ. 1974 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่มีข้อมูลวิเคราะห์ได้ มีประชากรลงทะเบียนเข้าเรียนถึงร้อยละ 97.20 ซึ่งอยู่ในระดับดีน่าพอใจ

1.4 ประชากรที่เข้าเกณฑ์อายุ 8 ปี เมื่อ ค.ศ. 1974 ได้เข้าเรียนร้อยละ 97.20 ภาคตะวันออกเหนือและภาคกลางมีค่าสูงกว่าปกติ ส่วนภาคใต้และภาคเหนือมีค่าต่ำกว่าปกติ ในระดับจังหวัดพบว่าจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ยะโสธร และกาฬสินธุ์ มีประชากรรุ่นนี้ได้เข้าเรียนมากที่สุดและรองลงมาตามลำดับคือร้อยละ 99.26, 99.22, 99.16 และ 99.12 ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรรุ่นนี้ได้เข้าเรียนต่ำที่สุดคือร้อยละ 65.85

เมื่อเปรียบเทียบค่าสถิติการเข้าเรียนของประชากรรุ่น ค.ศ. 1974 ซึ่งสรุปวิเคราะห์จากสถิติสำมะโนประชากร 1980 กับประชากรรุ่น ค.ศ. 1963-1964 ซึ่งสรุปวิเคราะห์จากสถิติปีสำมะโนประชากร 1970 พบว่าจังหวัดส่วนมากมีจำนวนประชากรเข้าเรียนมากขึ้นกว่าเดิม มีบางจังหวัดที่มีประชากรเข้าเรียนคงเดิมคือ จังหวัดอุรยา, ชุมพร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และลำพูน ส่วนจังหวัดตราดมีประชากรเข้าเรียนลดลง เฉลี่ยทั่วราชอาณาจักรมีประชากรเข้าเรียนมากขึ้นกว่าเดิมร้อยละ 2 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรเข้าเรียนมากกว่าเดิมที่สุดคือร้อยละ 14 ในด้านการเปลี่ยนตำแหน่งลำดับที่ของจังหวัดพบว่า 24 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งสถอยู่ในกลุ่มปกติปานกลาง 26 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งลำดับที่ดีขึ้น และ 20 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งลดต่ำลง ($P < .05$)

อัตราการเข้าเรียนในช่อก่อน ค.ศ. 1943 ถึง ค.ศ. 1964 ซึ่งสรุปวิเคราะห์จากสถิติสำมะโนประชากร 1980 และ 1970 มีค่าใกล้เคียงกันค่าต่อค่า แม้ว่าส่วนใหญ่ผลการวิเคราะห์จากปี 1980 จะสูงกว่าเล็กน้อย แสดงว่า อัตราการเข้าเรียนของประชากรในปีต่าง ๆ จาก ค.ศ. 1964 ย้อนหลังไปประมาณ 15 ปีที่วิเคราะห์ได้น่าจะเป็นอัตราที่เชื่อถือได้เพราะมีหลักฐานข้อมูลยืนยันจากสถิติสำมะโนประชากรถึง 2 ครั้ง

2. การมาเรียนของประชากร

2.1 สถิติการศึกษาจากสำมะโนประชากร 1980 พบว่าประชากรส่วนใหญ่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่ออายุ 10 ปี ส่วนสำมะโนประชากร 1960 และ 1970 มีค่า 11 ปี และ 10 ปี ตามลำดับ แสดงว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอายุของประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ลดลงตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น

2.2 อายุเฉลี่ยของประชากรที่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเป็น 10.99 ปี (เนื่องจากอายุนี้มีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ และจากการสรุปว่าอายุของประชากรที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็น 8 ปี จึงสรุปได้ว่าเป็น 12 ปี ส่วนสำมะโนประชากร 1970 และ 1960 มีค่าเป็น 10.57 ปี (11 ปี) และ 10.99 ปี (12 ปี) ตามลำดับ แสดงว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา อายุเฉลี่ยของประชากรไม่ได้ลดลงตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น ประชากรส่วนใหญ่ที่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าที่สุดมีอายุ 30-34 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับผลวิเคราะห์สถิติปีสำมะโนประชากร 1960 และ 1970 ซึ่งมีอายุ 19 ปี และ 15-16 ปี ตามลำดับ พบว่าประชากรไม่ได้เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เร็วขึ้นตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น คือเพียงเบนสูงกว่าอายุ 9 ปี เพียงเล็กน้อย และค่าร้อยละของประชากรทั้งหมดที่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในหมวดอายุส่วนใหญ่ลดลงจากเดิม

2.3 ผลงานการให้การศึกษาแก่ประชากรจนเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าของรัฐบาลย้อนหลังไป 15 ปี จากรุ่นปี ค.ศ. 1958-1962 พบว่ารัฐบาลสามารถให้ประชากรมาเรียนและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่ามากกว่าเดิมทุกรุ่น ในรุ่นปี ค.ศ. 1958-1962 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่มีข้อมูลวิเคราะห์ได้ มีประชากรมาเรียนจริงและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าร้อยละ 70.47 กล่าวได้ว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก

2.4 ประชากรอายุ 30-34 ปี เมื่อ ค.ศ. 1958-1962 ได้มาเรียนและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าร้อยละ 70.47 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าสูงกว่าปกติ ส่วนภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง มีค่าต่ำกว่าปกติตามลำดับ ในระดับจังหวัด พบว่าจังหวัดร้อยเอ็ด ยะโสธร กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม มีประชากรรุ่นนี้มาเรียนและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่ามากที่สุดและรองลงมาตามลำดับคือ ร้อยละ 90.66, 90.29, 90.08 และ 89.27 ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยะลา และนราธิวาส มีประชากร

มาเรียนจริงและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าน้อยที่สุดและรองขึ้นมาตามลำดับคือ ร้อยละ 28.72, 37.66 และ 39.61

เมื่อเปรียบเทียบค่าสถิติการมาเรียนของประชากรรุ่น ค.ศ. 1958-1962 ซึ่งสำรวจวิเคราะห์จากสถิติสำมะโนประชากร 1980 กับประชากรรุ่น ค.ศ. 1962 ซึ่งสำรวจวิเคราะห์จากสถิติปีสำมะโนประชากร 1970 พบว่าทั่วราชอาณาจักรมีประชากรมาเรียนจริงและเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าลดลงกว่าเดิมร้อยละ 2 และจังหวัดส่วนมากมีประชากรมาเรียนลดลง จังหวัดลพบุรีและกรุงเทพมหานครมีประชากรมาเรียนจริงและเรียนสำเร็จประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าเพิ่มจากเดิมมากที่สุดและรองลงมาคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 และ 9 ตามลำดับ ในด้านการเปลี่ยนตำแหน่งลำดับที่ของจังหวัดพบว่า 19 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งจัดอยู่ในกลุ่มปกติปานกลาง 36 จังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งดีขึ้น และอีก 15 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งลดลง ($p < .05$)

2.5 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนตำแหน่งลำดับที่ของความล้มเหลวในการให้ประชากรลงทะเบียนเข้าเรียนและมาเรียนจริง จนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าในปีสำมะโนประชากร 1980 ของจังหวัดต่าง ๆ พบว่า 30 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งลดต่ำลง ซึ่งส่วนมากเป็นจังหวัดในภาคใต้และภาคกลางบางจังหวัด ($p < .05$)

3. ประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ประชากร

3.1 สถิติการเข้าเรียนและการมาเรียนของนักเรียนปีสำมะโนประชากร 1980 ได้ชี้ให้เห็นว่าปกติรัฐบาลมีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าเรียนได้เรียนจนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าร้อยละ 72.50 ภาคตะวันออกเสียงเหนือ และภาคเหนือมีประสิทธิภาพดังกล่าวสูงกว่าปกติและรองลงมาตามลำดับ ส่วนภาคใต้และภาคกลางมีประสิทธิภาพดังกล่าวต่ำกว่าปกติและรองมาตามลำดับ ในระดับจังหวัดปรากฏว่าจังหวัดลพบุรี ร้อยเอ็ด และยะลา มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าเรียนได้เรียนจนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าได้สูงสุดและรองลงมาตามลำดับคือร้อยละ 98.85, 91.34 และ 91.06 ตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงกลับมีประสิทธิภาพดังกล่าวต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 40.50

3.2 เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพดังกล่าวในปีสำมะโนประชากร 1980 ด้กับปีสำมะโนประชากร 1970 พบว่าเกือบทุกจังหวัดมีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าเรียน

ได้เรียนจนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าลดลงกว่าเดิมโดยเฉลี่ยหัวราชอาณาจักรลดลงจากเดิมร้อยละ 4 มีเพียง 4 จังหวัดเท่านั้นที่มีประสิทธิภาพดังกล่าวสูงกว่าเดิมคือจังหวัดสกลนคร กรุงเทพมหานคร อุบลราชธานี และอยุธยา โดยมีประสิทธิภาพดังกล่าวร้อยละ 10, 6, 2 และ 2 ตามลำดับ ในด้านการเปลี่ยนตำแหน่งลำดับที่ของจังหวัดพบว่า 16 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งจัดอยู่ในกลุ่มปกติ 31 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งดีขึ้นและอีก 23 จังหวัดมีการเปลี่ยนตำแหน่งลดต่ำลง ($p < .05$)

ได้มีการเปรียบเทียบสถิติการศึกษาของปีสามะโนประชากรสำกล 1980 กับปี 1970 และได้วิเคราะห์ให้เห็นรายละเอียดว่าสูงขึ้นหรือต่ำลง มีสถิติการเข้าเรียน สถิติการมาเรียน และประสิทธิภาพทางการศึกษาซึ่งสรุปได้ว่ามี 4 จังหวัดที่มีค่าเรโซทั้ง 6 ค่าและการเปลี่ยนตำแหน่งที่วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกันเป็นปกติและสูงกว่าปกติทุกค่าคือ จังหวัดนครพนม หนองคาย พิษณุโลก และแพร่ มี 2 จังหวัดที่มีเรโซต่ำกว่าปกติทุกค่าคือ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดตาก ($p < .05$)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

ปีสามะโนประชากร 1980 มีประชากรที่ยังไม่ได้เข้าเรียนตามเกณฑ์ปกติวิสัย ได้ไปเข้าเรียนในปีต่อไป จากข้อค้นพบคือประชากรอายุ 14 และ 15 ปี ร้อยละ 2.80 และ 3.11 ตามลำดับยังไม่ได้เข้าเรียนทั้ง ๆ ที่มีอายุเกือบพ้นเกณฑ์บังคับแล้ว ซึ่งคาดหมายว่าประชากรกลุ่มนี้คงเป็นพวกที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องมาเรียนเพราะมีความบกพร่องทางกาย ทางจิตใจ เป็นโรคติดต่อ หรือพวกที่มีที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนเกินไป ประชากรอายุ 30-34 ปี ซึ่งเป็นผู้ใหญ่พ้นเกณฑ์บังคับให้เข้าเรียนแล้วกลับมีจำนวนผู้เรียนสำเร็จชั้น ประถมปีที่ 4 หรือเทียบเท่ามากกว่าอายุอื่นใดทั้งหมด ซึ่งคาดว่าคงเป็นเพราะมีการขยาย การศึกษาผู้ใหญ่ออกไปอย่างกว้างขวางทำให้มีจำนวนประชากรที่เรียนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 หรือเทียบเท่าเมื่อมีอายุเป็นผู้ใหญ่แล้ว

สถิติจำนวนประชากรที่ได้ลงทะเบียนเข้าเรียนได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมทุกรุ่นในรุ่น ลุดท้ายที่มีข้อมูลวิเคราะห์ได้คือ รุ่น ค.ศ. 1974 มีประชากรลงทะเบียนเข้าเรียนถึง ร้อยละ 97.20 ซึ่งสอดคล้องในระดับต้นน่าพอใจ ผลนี้เป็นดัชนีถึงความสำเร็จในการให้ประชากร ลงทะเบียนเข้าเรียน แต่ผลงานด้านการให้เด็กเรียนต้องมาเรียนจริงจนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 นั้นยังอยู่ในระดับไม่ดีนัก ในรุ่นปี ค.ศ. 1958-1962 ซึ่งเป็นรุ่นลุดท้ายที่มีข้อมูลวิเคราะห์ ได้มีประชากรมาเรียนจริงและเรียนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 นั้นยังอยู่ในระดับไม่ดีนัก คือ มาเรียนเพียงร้อยละ 70.47 แสดงให้เห็นว่ามีนักเรียนไม่ได้มาเรียนจริงหรือเรียนไม่ ล่ม่าล่มออาจเกิดลอบตกและออกกลางคันไปในที่สุดเป็นจำนวนมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาคกลางซึ่งเป็นภาคที่เจริญมากที่สุดกลับมีผลงานการให้ประชากร เข้าเรียน การให้ประชากรมาเรียนจริงจนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 และประสิทธิภาพในการให้ การศึกษาแก่ประชากรต่ำกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลนี้อาจมีสาเหตุมาจากภาคกลางเป็น เขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เด็กจึงอาจจะไปทำงานกัน สังกัหวัดกรุง เทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางของความเจริญทั้งหลาย กลับมี ประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ประชากรต่ำสุด สาเหตุของผลดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า กรุงเทพมหานครมีประชากรหนาแน่นมากก่อให้เกิดปัญหาที่ล้นซับซ้อน ซึ่งดึงความสนใจเด็ก ไปในทางอื่นได้ ทำให้มีโอกาสนี้เรียนมากหรือผู้ปกครองต้องการแรงงานเด็กในการช่วย ประกอบอาชีพ

หลายจังหวัดในเขตภาคเหนือและภาคใต้ เช่น แม่ฮ่องสอน ยะลา นราธิวาส และ ปัตตานี มีผลงานการให้การศึกษาแก่ประชากรต่ำซึ่งอาจเป็นเพราะประชากรของจังหวัดเหล่านี้มีเชื้อชาติ คำลันนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาแตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เช่นประชากรในเขตภาคเหนือบางส่วนเป็นชาวไทยภูเขา ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยซึ่งไม่สะดวกต่อการเดินทางไปโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องภาษาซึ่งจะสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ครูสอนยิ่งขึ้น ส่วนประชากรในเขตภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมักนิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษอบรมทางคำลันนามากกว่าการส่งเข้าอบรมศึกษาในโรงเรียนทั่วไป นอกจากนี้ในเขตภาคเหนือและภาคใต้บางจังหวัดมีอุตสาหกรรมท้องถิ่นแพร่หลายเด็ก ซึ่งอาจจะไปทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวมากกว่าที่จะไปโรงเรียน

อายุการเข้าเรียนและการเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมาไม่ได้ลดลงตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น อาจเป็นเพราะการขยายตัวของประชากรซึ่งจากปีสามะโนประชากร 1970 ถึง 1980 มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นถึง 9,881,026 คน และจากการที่มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นมากนี้เอง ทำให้รัฐบาลมีภาระในการให้ศึกษามากขึ้นเกินกว่าที่จะปรับปรุงให้สถานภาพทางการศึกษาดีขึ้นกว่าเดิมได้

สถิติการศึกษาที่สำรวจได้ในปีสามะโนประชากร 1980 มีข้อมูลเบื้องต้นที่ไม่เพียงพอที่สำรวจวิเคราะห์ได้ตั้งเช่นสถิติการศึกษาของปีสามะโนประชากร 1960 และ 1970 เช่น สถิติลำดับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปีไม่มี สถิติประชากรที่ไม่มีการศึกษา และการเรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ได้แยกเป็นรายอายุเป็นปี ซึ่งในวัยเรียนมีความสำคัญมากทางการศึกษา ในรายงานการสำรวจ รายงานเป็นหมวดอายุ 6-10 ปี และ 11-13 ปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่หายไม่สามารถวิเคราะห์ให้เห็นข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาของประชากรในวัยเรียนได้ตามต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. เรายุทธประสิทธิภาพทางการศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลของการวิจัยนี้วิเคราะห์ได้จากเรขาคณิตการเข้าเรียนปี ค.ศ. 1974 และเรขาคณิตการมาเรียนปี ค.ศ. 1958-1982 ซึ่งไม่ใช่เรขาคณิตการเข้าเรียน และเรขาคณิตการมาเรียนในปีเดียวกัน ถึงแม้จะสรุปวิเคราะห์จาก

ส่วของนโยบาย ค.ศ. 1980 เหมือนกันก็จริง อาจทำให้ผลการวิจัยนี้มีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น โดยเหตุนี้เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของการวิจัยควรต่อไปควรได้ พิจารณาและวิเคราะห์เรโซประสิทธิภาพทางการศึกษาจากเรโซการเข้าเรียนและเรโซการมาเรียนในปีเดียวกันด้วย

2. ในการสำรวจส่วของนโยบายครั้งต่อไป ควรสำรวจและรายงานแยกสถิติการศึกษาของเด็กในวัยเรียนเป็นรายอายุได้แก่ จำนวนนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ทุกอายุที่มี จำนวนประชากรที่ไม่มีการศึกษาแยกเป็นรายอายุทุกอายุ และจำนวนประชากรที่เรียนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 แยกเป็นรายอายุทุกอายุ

3. ควรทำการประเมินพระราชบัญญัติการประถมศึกษาภาคบังคับตามแผนการศึกษา 2523 ซึ่งมีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 6 ปี ที่ราชอาณาจักร และประเมินผลงานการจัดการศึกษาภาคบังคับระดับจังหวัดต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการศึกษาทั้งระดับประเทศและระดับจังหวัด

4. ควรทำการวิเคราะห์สถิติการเข้าเรียนแยกตามภาคการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นภาพผลงานการจัดการศึกษาภาคบังคับของแต่ละภาคการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานการจัดการศึกษาภาคบังคับในแต่ละภาคการศึกษาต่อไป

5. ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาควรจะได้นำผลการวิเคราะห์นี้ประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ รวมทั้งต้องปรับปรุงโรงเรียน และปรับปรุงความเอาใจใส่ของหัวหน้าสถานศึกษาเพื่อประชากรจะได้มาเรียนจริงจนเรียนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 หรือเทียบเท่าให้มากขึ้น เพราะเรโซการมาเรียนมีค่าน้อยยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ

6. ผู้สนใจเกี่ยวกับการศึกษาระดับการศึกษาของประชากรไทย การสำเร็จการศึกษาของประชากร และประสิทธิภาพการให้การศึกษาระหว่างจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ จะศึกษาได้จากวิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2526 ของ สุภัทดี พานิชวงศ์ เรื่อง การวิเคราะห์สถิติการเรียนสำเร็จการศึกษาของประชากรไทย ปีส่วของนโยบายสากล 1980